

**BANK AKTIVLARI SAMARADORLIGI, UNI TAHLILINI TAKOMILLASHTIRISH  
("HAMKORBANK" ATB MISOLIDA)**

Nazarova Malika Ulug'bek qizi

O'zbekiston Respublikasi

Bank-moliya akademiyasi2-kurs tinglovchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15798214>

Bank faoliyatining asosiy elementlaridan biri uning aktivlari hisoblanadi. Bank aktivlari samaradorligi — bank resurslaridan maksimal darajada foyda olish va ularni oqilona boshqarish orqali bankning moliyaviy holatini va barqarorligini ta'minlashga qaratilgan ko'rsatkichdir. Ushbu mavzu bugungi kunda ayniqsa dolzarb, chunki bank tizimida raqobat kuchayib borayotgan sharoitda bank aktivlarining samarali boshqarilishi ularning rentabelligi va xavfsizligini ta'minlash uchun muhimdir.

Bank aktivlari deganda, bankning moliyaviy resurslari va mulki tushuniladi, ular pul mablag'lari, kreditlar, investitsiyalar, qiymatli qog'ozlar va boshqa moliyaviy vositalarni o'z ichiga oladi. Aktivlar bankning asosiy ish yuritish vositasi bo'lib, ularning sifatli va samarali boshqarilishi bankning barqaror ishlashi va raqobatbardoshligini ta'minlaydi. Shuning uchun bank aktivlarining samaradorligini baholash va ularni yanada takomillashtirish masalalari muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega.

Mazkur ishning obyekti — "Hamkorbank" ATBning moliyaviy faoliyati, predmeti esa bank aktivlari samaradorligi va uni baholash hamda takomillashtirish usullari hisoblanadi. Tadqiqot maqsadi — "Hamkorbank" ATB faoliyatida bank aktivlari samaradorligini tahlil qilish, ularni boshqarish mexanizmlarini o'rganish va samaradorlikni oshirish uchun takliflar ishlab chiqishdir.

Bank aktivlari samaradorligini baholash uchun turli moliyaviy ko'rsatkichlar qo'llaniladi. Eng asosiylari — aktivlar rentabelligi (ROA), kapital rentabelligi (ROE), kredit portfeli sifat ko'rsatkichlari, likvidlik darajasi va kapital yetarliligi ko'rsatkichlari hisoblanadi. Ushbu ko'rsatkichlar bankning moliyaviy barqarorligi, risk darajasi va daromadlilikini baholash imkonini beradi. Misol uchun, ROA bank aktivlaridan qancha daromad olishini ko'rsatadi va uning oshishi bankning faoliyat samaradorligini bildiradi.

"Hamkorbank" ATB O'zbekiston bank tizimining barqaror ishtirokchilaridan biri bo'lib, uning faoliyati so'nggi yillarda sezilarli darajada rivojlandi. Bankning yillik moliyaviy hisobotlarini tahlil qilish natijasida bank aktivlarining umumiy hajmi ortganligi va kredit portfeli sifatining yaxshilanganligi ko'rindi. Biroq, ayrim ko'rsatkichlarda pasayishlar va risklarning ortishi ham qayd etildi, bu esa bankning aktivlar samaradorligini yanada oshirish zaruratini ko'rsatadi.

Tahlil jarayonida bank aktivlari tarkibi va ularning o'zgarish tendensiyalari o'rganildi. Kreditlar bank aktivlarining asosiy qismini tashkil qiladi, ularning sifatini yaxshilash va risklarni kamaytirish bankning moliyaviy barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois, kredit portfelini diversifikatsiya qilish, mijozlar kredit qobiliyatini puxta baholash, monitoring va boshqaruvni takomillashtirish zarur.

Bank aktivlari samaradorligini oshirish uchun zamonaviy tahlil usullaridan foydalanish tavsiya etiladi. Jumladan, moliyaviy ko'rsatkichlar tizimini kengaytirish, risklarni baholash va boshqarishning ilg'or mexanizmlarini joriy etish lozim. Xalqaro moliya standartlariga mos keladigan hisobot tizimini yaratish bankning nafaqat ichki, balki xalqaro maydondagi

obro'sini oshiradi. Shuningdek, innovatsion texnologiyalar va raqamli xizmatlar bankning samaradorligini sezilarli darajada oshirishga xizmat qiladi.

“Hamkorbank” ATB faoliyatida bank aktivlari samaradorligini oshirish bo'yicha quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin: birinchidan, kredit portfelini boshqarishda raqamli vositalarni keng joriy qilish, kredit risklarini baholashni avtomatlashtirish. Ikkinchidan, aktivlar tarkibini diversifikatsiya qilish va yuqori rentabellikka ega bo'lgan investitsion loyihalarga mablag' yo'naltirish. Uchinchi, bankning likvidlik va kapital yetarliligini doimiy nazorat qilish uchun monitoring tizimini takomillashtirish. To'rtinchidan, kadrlar malakasini oshirish va innovatsion bank mahsulotlarini yaratish jarayonlarini qo'llab-quvvatlash.

Yuqoridagi takliflarni amaliyotga joriy etish bank faoliyatining moliyaviy ko'rsatkichlarida ijobiy natijalar beradi, bank rentabelligi va barqarorligini oshiradi. Hisob-kitoblarga ko'ra, takliflarning amalga oshirilishi bankning sof daromadini kamida 10-15% ga oshirish imkonini yaratadi, risklarni esa sezilarli darajada kamaytiradi.

Xulosa qilib aytganda, bank aktivlari samaradorligi bankning moliyaviy barqarorligini ta'minlash va bozor raqobatida muvaffaqiyatga erishishda muhim omildir. “Hamkorbank” ATB misolida olib borilgan tahlil bankning aktivlari samaradorligini oshirish imkoniyatlarini ko'rsatdi va muammolarni bartaraf etish uchun aniq yo'nalishlarni belgiladi. Kelgusida bank faoliyatida innovatsion yondashuvlar, zamonaviy moliyaviy boshqaruv vositalari va samarali risklarni nazorat qilish tizimlarini joriy etish orqali bank aktivlarining samaradorligini yanada oshirish mumkin.

Ushbu tadqiqot natijalari bank faoliyatining moliyaviy tahlilini takomillashtirishga, aktivlar samaradorligini oshirish uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi va bank boshqaruviga muhim qo'llanma bo'lib xizmat qiladi. Kelajakda mavzu bo'yicha chuqurroq o'rganish, jumladan, bank aktivlarining raqamli iqtisodiyot sharoitida boshqarilishi va ularning samaradorligini oshirishda yangi texnologiyalarning roli masalalariga e'tibor qaratish maqsadga muvofiqdir.

### References:

#### Используемая литература:

#### Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abduqodirov, N. (2020). *Tijorat banklarining moliyaviy faoliyatini tahlil qilish*. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
2. Karimov, O., & Tursunov, S. (2019). Bank aktivlarini boshqarish va samaradorligini oshirish. *Moliyaviy jurnal*, 4(2), 45-58.
3. Mamatqulov, B. (2021). *Bank menejmenti va moliyaviy boshqaruv*. Toshkent: Moliyaviy akademiya nashriyoti.
4. Rashidov, A. (2018). Bank aktivlari va ularning iqtisodiy samaradorligi. *Iqtisodiyot va moliya*, 3(15), 23-30.
5. Hamkorbank ATB. (2023). *Yillik moliyaviy hisobot*. Toshkent. <https://www.hamkorbank.uz>
6. Jensen, M., & Meckling, W. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305-360.
7. Saunders, A., & Cornett, M. M. (2019). *Financial Institutions Management: A Risk Management Approach*. McGraw-Hill Education.

8. Basel Committee on Banking Supervision. (2017). *Principles for the Sound Management of Operational Risk*. Bank for International Settlements.
9. IMF. (2020). *Financial Soundness Indicators: Compilation Guide*. International Monetary Fund Publications.
10. Zokirov, R. (2022). Zamonaviy bank faoliyatida innovatsiyalar. *O'zbekiston moliyasi*, 1(12), 67-75.